

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Α.Δ.Ι.Π.

ΑΡΧΗ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ & ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ
ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

HELLENIC REPUBLIC

H.Q.A.

HELLENIC QUALITY ASSURANCE
AND ACCREDITATION AGENCY

ΕΚΘΕΣΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΤΜΗΜΑ ΕΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ
ΑΝΩΤΑΤΗ ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

ΙΟΥΛΙΟΣ 2013

Η Επιτροπή Εξωτερικής Αξιολόγησης

Η Επιτροπή Εξωτερικής Αξιολόγησης του Τμήματος ΕΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ της Ανώτατης Σχολής Καλών Τεχνών απαρτίστηκε από τους ακόλουθους πέντε (5) ειδικούς αξιολογητές, οι οποίοι επιλέχθηκαν (από το Μητρώο που τηρεί η Α.ΔΙ.Π. σύμφωνα με το Νόμο 3374/2005:

- 1. Prof Vassia Karabelias- Karcayannis**
Historienne et critique d'Art - enseignante à Université Paris IV
Sorbonne ,ΓΑΛΛΙΑ
(Συντονίστρια)
- 2. Prof Eleni Mitropoulou**, Professeur en Sciences du Langage
Faculté des Lettres et Sciences Humaines
Université de Limoges
Limoges, ΓΑΛΛΙΑ
- 3. Prof Manuel Parralo Dorado**
Facultad de Bellas Artes
Universidad Complutense de Madrid, ΙΣΠΑΝΙΑ
- 4. Prof Christos Mandzios**
Akademia Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu
Wroclaw, ΠΟΛΩΝΙΑ
- 5. Prof Vassilios Michail**
Ecole Supérieure d'Art du Nord-Pas-de-Calais
ΓΑΛΛΙΑ

1) Περιγραφή εργασιών και υλικών αξιολόγησης

Υπήρξε μια εμπειριστατωμένη γραπτή (και οπτικοακουστική) ενημέρωση με πλήρες υλικό: Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης, ετήσιες απογραφικές εκθέσεις ακαδημαϊκών ετών 2009-2010 και 2010-2011 και άλλο έντυπο υλικό. Αναλυτικό ψηφιακό οπτικοακουστικό υλικό παρουσίασης:

α) Παρουσίαση διπλωματικών εργασιών 2009-2010

β) Παρουσίαση της έκθεσης αποφοίτων του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών *Ψηφιακές Μορφές Τέχνης*

γ) Παρουσίαση έργων από βμηνιαίες ασκήσεις και δείγματα διπλωματικών του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών *Ψηφιακές Μορφές Τέχνης*

δ) Οπτικοακουστική παρουσίαση της ιστορίας του Τμήματος Εικαστικών Τεχνών (ταυτόσημη με την ιστορία της Α.Σ.Κ.Τ.) από την ίδρυσή της το 1836 μέχρι το 2012, διάρκειας 60 λεπτών

ε) Οπτικοακουστική παρουσίαση προγράμματος έρευνας της Α.Σ.Κ.Τ. με τον τίτλο *Τέχνη στο Δημόσιο Αστικό Χώρο* (ΥΠ.Ε.Κ.Α. και Α.Σ.Κ.Τ.), στ) Ψηφιοποιημένο υλικό καταλόγων εκθέσεων αποφοίτων, οδηγός σπουδών

ζ) Έκδοση του Γραφείου Διασύνδεσης σχετική με την επαγγελματική εξέλιξη των αποφοίτων της σχολής, από το 2004 έως το 2011, βασιζόμενη σε επεξεργασθέντα στατιστικά στοιχεία

η) Εκδόσεις της Α.Σ.Κ.Τ. με θεματολογία περιστρεφόμενη γύρω από τη θεωρία, την ιστορία, την πρακτική και τη διακίνηση των τεχνών, εκδόσεις οι οποίες υπερβαίνουν το παιδαγωγικό έργο και αφορούν την έρευνα.

Υπήρξαν καλά οργανωμένες από την Α.Σ.Κ.Τ. συναντήσεις, συνεντεύξεις και συζητήσεις με:

α) το διοικητικό προσωπικό

β) το εκπαιδευτικό προσωπικό μονίμων και συμβασιούχων καθώς και γ) φοιτητές όλων των βαθμίδων αλλά και αποφοίτους.

Επιπλέον, υπήρξε συνάντηση-συζήτηση στρογγυλής τραπέζης με εκπροσώπους δημόσιων και ιδιωτικών φορέων σχετιζόμενων με την προώθηση και τη διακίνησή της τέχνης στην Ελλάδα (από Μουσεία, Πινακοθήκες και Γκαλερί), με στόχο τη διερεύνηση των σχέσεων διασύνδεσης διδασκόντων και αποφοίτων με την αγορά.

Υπήρξε οργανωμένη επίσκεψη-ξενάγηση στις εγκαταστάσεις της σχολής για μια σαφή εικόνα των χώρων διδασκαλίας, διεξαγωγής εργαστηρίων, διεξαγωγής εκδηλώσεων, βιβλιοθήκης κλπ και για να υπάρξει η δυνατότητα επικοινωνίας με φοιτητές που εργάζονταν στα προσωπικά τους εργαστήρια.

2) Φυσιογνωμία της Α.Σ.Κ.Τ., Τμήματος Εικαστικών Τεχνών

Η λειτουργία της Α.Σ.Κ.Τ. - Τμήματος Εικαστικών Τεχνών σήμερα ανταποκρίνεται στις ισχυρές ιστορικές ακαδημαϊκές παραδόσεις του δεύτερου ιστορικού Ιδρύματος της Ελλάδας, με έτος ίδρυσης το 1836, λίγους μήνες μετά την ίδρυση του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (με έτος λειτουργίας το 1837) και επιτείνει και υπογραμμίζει τον κοινωνικό ρόλο που επιτελεί το Ίδρυμα στην ελληνική κοινωνία και στην ανάπτυξη της χώρας. Συνεχίζει δυναμικά και με επάρκεια το νεότερο σημαντικό εκσυγχρονιστικό έργο που συντελείται στο Ίδρυμα από το 1982 μέχρι σήμερα.

Επισημαίνουμε προς το Υπουργείο τη σημασία που έχει να ενισχυθεί η Α.Σ.Κ.Τ. και να προβληθεί η δυναμική και το έργο που επιτελεί στον ακαδημαϊκό εκπαιδευτικό χώρο της ανώτατης καλλιτεχνικής εκπαίδευσης, όσο και στην ελληνική κοινωνία και την ανασυγκρότησή της.

3) Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της αξιολόγησης

Η συνεργασία μεταξύ των καθηγητών του Τμήματος Θεωρίας και Ιστορίας της Τέχνης με τους διδάσκοντες στα εργαστήρια εικαστικών αναβαθμίζει σε μεγάλο βαθμό το επιτελούμενο διδακτικό έργο στο Τμήμα.

Το προαναφερόμενο Τμήμα Εικαστικών Τεχνών δίνει από το 1982 ενιαίο πτυχίο Εικαστικών Τεχνών με τρεις κατευθύνσεις (Ζωγραφικής, Γλυπτικής, Χαρακτικής), οι οποίες, μέχρι το 1982, αποτελούσαν διακριτά ακαδημαϊκά Τμήματα και, στη συνέχεια, με βάση τα δεδομένα και την εξέλιξη της σύγχρονης τέχνης ενοποιήθηκαν.

Οι τρεις κατευθύνσεις του πτυχίου εκφράζουν ωστόσο σωστά τους καταγωγικούς χώρους, τις τυπολογίες, στις οποίες, κατά κύριο λόγο, αναφέρονται και από τις οποίες εκκινούν προς διευρυμένες εικαστικές διατυπώσεις. Οι τρεις κατευθύνσεις του Τμήματος εκφράζουν ποσοτικά και δυναμικά τα τρία -τουλάχιστον, στην πραγματικότητα περισσότερα- επιμέρους ακαδημαϊκά Τμήματα που ιστορικά, μέχρι και πολύ πρόσφατα (6 χρόνια πριν) απάρτιζαν την Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών των Αθηνών, που είναι το πλέον χαρακτηριστικό παράδειγμα θεματικού πανεπιστημίου, όπως π.χ. το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, με τη συγκρότηση μονοτηματικών θεματικών Σχολών: θεματικό πεδίο αρχιτεκτονικής, Αρχιτεκτονική Σχολή Τμήμα Αρχιτεκτόνων, θεματικό πεδίο ναυπηγικής, Σχολή Ναυπηγών Τμήμα Ναυπηγών Μηχανικών κλπ.

4) Αναλυτικό Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα-Εγκαταστάσεις – Συνεργασίες - Αγορά Εργασίας

Ισχυρά σημεία:

α) Τα κύρια καλλιτεχνικά εργαστήρια κατεύθυνσης. Υπάρχει ισχυρά λειτουργική ισορροπία στην καλλιτεχνική εκπαίδευση σε παραδοσιακά προβλήματα, μέσα, τεχνικές,

και ανάπτυξη δεξιοτήτων των φοιτητών σε συνδυασμό με την ανάπτυξη μιας σύγχρονης εκφραστικής έρευνας. Οι φοιτητές μετατρέπονται τελικά σε γνώστες στις τέχνες με αυξημένες καλλιτεχνικές δεξιότητες στη ζωγραφική, τη γλυπτική και τη χαρακτική, δυναμικοί καλλιτέχνες με σύγχρονο εικαστικό λόγο, με νέα πολλαπλά εκφραστικά μέσα, τεχνικές και με κριτική συγκρότηση σε ό,τι αφορά στη νοηματοδότηση των καλλιτεχνικών μορφών, στοιχεία που προσδίδουν ένα ιδιαίτερο εύρος στα έργα. Αυτά τα χαρακτηριστικά δεν είναι καθόλου αυτονόητα και δεν κατακτώνται εύκολα, είναι δε ιδιαίτέρως σπάνια στις καλλιτεχνικές σχολές. Η ισορροπία αυτή προκύπτει ως απόρροια μιας δομημένης, στέρεης και προσφερόμενης καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών εκπαίδευσης, η οποία παρέχει όλα τα εχέγγυα μιας ολοκληρωμένης καλλιτεχνικής εκπαίδευσης και έρευνας στο πεδίο των εικαστικών τεχνών.

β) Τα κατ' επιλογήν μαθήματα που προσφέρονται η να τα επιλέξει ο φοιτητής για δύο, κατ' ελάχιστον, εξάμηνα (1 ακαδημαϊκό έτος) και κατὰ μέγιστον έξη εξάμηνα (τρία ακαδημαϊκά έτη), παρέχεται μια συγκροτημένη καλλιτεχνική εκπαίδευση συνδεδεμένη με ένα μέσο (π.χ. Φωτογραφία, βίντεο, πολυμέσα) είτε με παραδοσιακές ιστορικές μορφές, τεχνικές καθώς και ιστορικές εκφραστικές σχολές (π.χ. βυζαντινή αγιογραφία, νωπογραφία και τεχνική των φορητών εικόνων, ψηφιδωτό). Με ένα ειδικό καλλιτεχνικό πεδίο σχεδιασμού εφαρμογών, όπως Σκηνογραφία, Γραφικές Τέχνες, Εικονογράφηση, Animation κá, είτε ακόμη εργαστήρια για συγκεκριμένα υλικά και τεχνικά, που συχνά συνδέονται με τη γλυπτική, όπως είναι το εργαστήριο μετάλλου, κεραμικής, ξύλου, μαρμαρογλυπτικής, χύτευσης κλπ. Η συμπληρωματικότητα και η εξειδίκευση στα εν λόγω πεδία συμβάλλουν καίρια στην ολοκλήρωση με μεγάλη εκπαιδευτική επάρκεια του προσφερόμενου προγράμματος. Παράλληλα, διασφαλίζουν στους φοιτητές και αυριανούς απόφοιτους γνώσεις, εμπειρίες και δεξιότητες, οι οποίες τους προσφέρουν μεγάλες επαγγελματικές προοπτικές και στις αναπτυξιακές ανάγκες της χώρας και της ελληνικής κοινωνίας. Η δυνατότητα του φοιτητή να επιλέγει κατ' επιλογήν εργαστηριακό μάθημα για ένα τουλάχιστον χρόνο (2 εξάμηνα), παρέχει μια επαρκή εισαγωγική γνώση και εμπειρία. Οι φοιτητές, ωστόσο, που επιλέγουν να παρακολουθήσουν ανάλογα εργαστήρια για δυο συνεχόμενα χρόνια, ακόμη και για τρία, λαμβάνουν έναν πλήρη κύκλο εκπαίδευσης με εξειδίκευση καλλιτεχνική και επαγγελματική στο εν λόγω αντικείμενο ή πεδίο.

γ) Η καλή σύνδεση των αποφοίτων του Τμήματος με την αγορά εργασίας, απόρροια εν πολλοίς αλλά όχι μόνον των προαναφερόμενων ισχυρών σημείων. Για παράδειγμα, το 49% των αποφοίτων διδάσκει το αντικείμενο που σπούδασε, 27% εργάζεται αποκλειστικά ως εικαστικός καλλιτέχνης, το 11% εργάζεται επαγγελματικά με τις εικαστικές εφαρμογές (βλ. Έκδοση του Γραφείου Διασύνδεσης, Αθήνα 2012, απογραφική μελέτη, σελ. 41). Ποσοστά πολύ ικανοποιητικά, δεδομένου ότι η υψηλή ανεργία στην Ελλάδα οδηγεί, μάλλον αναπόφευκτα από ό,τι φαίνεται, σε μορφές ετεροαπασχόλησης. Εξάλλου, αν και το ποσοστό ανεργίας στην Ελλάδα ανέρχεται στο 27%, το ποσοστό ανεργίας των αποφοίτων της Α.Σ.Κ.Τ. ,το 2012 ήταν 18%, στοιχείο που κρίνεται πολύ ικανοποιητικό (βλ. προαναφερόμενη έκδοση). Πλην της α'βάθμιας και β'βάθμιας, οι απόφοιτοι απασχολούνται και σε πάμπολλα πεδία της αγοράς: σκηνογραφία, Μέγαρο Μουσικής, Λυρική Σκηνή, Φεστιβάλ Θεάτρου, τηλεοπτικά κανάλια, γραφιστική, δημιουργία εφαρμογών πολυμέσων, μοντάζ, ψηφιδωτό, νωπογραφία, αγιογραφία (σε ναούς εντός και εκτός Ελλάδος και σε φορητές εικόνες), ντιζάιν, σχεδιασμός δικτυακών τόπων, εικονογράφηση, animation, παραγωγή πιστοποιημένων αντιγράφων εκθεμάτων μουσείων σε συνεργασία με το Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων. Όλα αυτή η ευρύτητα των πεδίων

απασχόλησης οφείλεται στον πολυδύναμο χαρακτήρα του αναλυτικού προγράμματος και στην ευέλικτη εφαρμογή του.

δ) Η αποτελεσματικότητα και η γλωσσομάθεια του διοικητικού προσωπικού για τις οποίες μαρτυρούν οι θετικότερες κρίσεις των φοιτητών που έχουν γνωρίσει τη Σχολή μέσω ανταλλαγών Erasmus. Το Τμήμα έχει ανταλλαγές με 40 Σχολές στην Ευρώπη και όχι μόνον.

ε) Η λειτουργία της μονάδας για κωφούς (13 άτομα), μέλη της οποίας είχαμε την ευκαιρία να γνωρίσουμε όπως και τη “διερμηνέα νοηματικής” που χρησιμοποιεί για αυτή τη μονάδα η σχολή. Η διερμηνέας, σημειωτέον, είναι απόφοιτος της Σχολής, αποσπασμένη καθηγήτρια καλλιτεχνικών μαθημάτων και έχει αναπτύξει την ορολογία της νοηματικής για τις ανάγκες της διδασκαλίας των θεωρητικών μαθημάτων. Στο εν λόγω πεδίο, το Τμήμα συνεργάζεται με τη Σχολή Καλών Τεχνών της Μασσαλίας ενώ οι πρώτοι απόφοιτοι της μονάδας έχουν αποκατασταθεί επαγγελματικά. Σε ό,τι αφορά την εκπαίδευση ατόμων με ειδικές ανάγκες, σημειώνουμε την ύπαρξη μιας τυφλής φοιτήτριας η οποία εκπαιδεύεται στη γλυπτική με τη χρήση ενός συστήματος Braille.

στ) Η στρατηγική θέση της Σχολής σε κεντρικό σημείο του παλαιού αστικού βιομηχανικού ιστού, το οποίο έχει πλέον αναβαθμισθεί -χάρη και στην ύπαρξη της Σχολής- σε περιοχή με πολλά και ποικίλα πολιτιστικά κέντρα (για θέατρο, χορό κλπ). Η θέση και οι χώροι της Σχολής, με την κατάλληλη διαμόρφωσή τους ευνοούν τη συνεργασία με πολιτιστικούς φορείς, προς όφελος της εν γένει καλλιτεχνικής παιδείας των φοιτητών, της όσμωσης των εικαστικών με άλλες τέχνες και καλλιτέχνες, καθώς και του κύρους της Σχολής.

ζ) Η μεγάλη και ενημερωμένη βιβλιοθήκη της Σχολής.

η) Οι κατάλληλα διαμορφωμένοι και εξοπλισμένοι χώροι των εργαστηρίων της Σχολής.

θ) Ο εξαιρετός εκθεσιακός της Σχολής, όπου διοργανώνονται διεθνείς εκθέσεις, οι οποίες λειτουργούν, de facto, ως ασκήσεις κατάρτισης στη μουσειολογία, καθώς και εκθέσεις ομαδικές της Σχολής είτε κατά εργαστήριο.

ι) Η ύπαρξη των σταθμών της Σχολής σε πολλά σημεία της Ελλάδας (Υδρα, Μύκονος, Τσεπέλοβο, Ρέθυμνο, Μήθυμα κá) που συμβάλλουν στη δημιουργική αλληλεπίδραση μεταξύ φοιτητών, μεταξύ φοιτητών και καθηγητών, μεταξύ Ελλήνων και ξένων και ανοίγει δρόμους μελλοντικών συνεργασιών.

ια) Η συνεργασία του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών *Ψηφιακές Μορφές Τέχνης* με το Τμήμα Μηχανικών Η/Υ του Ε.Μ.Π., με το Τμήμα Πληροφορικής του Παν/μίου, με την Παιδαγωγική Σχολή του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου (στα Παιδαγωγικά), με την Ψυχιατρική του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών επί θεματολογίας art therapy, με το Πάντειο Πανεπιστήμιο κá. Κι ακόμη, η διακρατική πανεπιστημιακή συνεργασία όπως αυτή του Παν/μίου Paris 8 και της Α.Σ.Κ.Τ. στο Νέο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών *Πολυχρηστικά συστήματα και Εικονική Πραγματικότητα*.

ιβ) Η θετική αντιμετώπιση των φοιτητών και των αποφοίτων που συναντήσαμε όσον αφορά τη Σχολή σε όλα τα επίπεδα. Σημειωτέον, πολλοί από αυτούς είχαν προπτυχιακή ή μεταπτυχιακή εμπειρία από Σχολές του εξωτερικού.

ιγ) Η δυνατότητα των φοιτητών να επιλέγουν εργαστήρια και να μπορούν να αλλάζουν την επιλογή τους στην πορεία. Με επιστέγασμα τη δυνατότητα αλλαγής ακόμη

και κατεύθυνσης (Ζωγραφικής, Γλυπτικής, Χαρακτικής). Η ευέλικτη αυτή αντιμετώπιση της (αν)ωριμότητας επιτρέπει την καλύτερη ανάπτυξη των ικανοτήτων τους.

Επισημάνσεις και προτάσεις προς περαιτέρω βελτιώσεις

α) Επείγει η δημιουργία σειράς εργαστηρίων σε μια τέταρτη κατεύθυνση (πολυμέσων, συνδυασμένων μορφών τέχνης κλπ). Είναι κάτι το οποίο το Τμήμα σχεδίαζε να πραγματοποιήσει, καθότι θα εμπέδωνε το χαρακτήρα του Τμήματος ως προσανατολισμένου στις νέες αναζητήσεις της Τέχνης. Προφανώς, η μη δημιουργία εργαστηρίων αυτής της κατεύθυνσης οφείλεται στις εντυπωσιακές περικοπές στη χρηματοδότηση (πάνω από 5.000.000 ευρώ το 2010, 1.200.000 ευρώ τον περασμένο χρόνο). Εν γένει, απαιτείται οπωσδήποτε καλύτερη χρηματοδότηση για την πληρέστερη κάλυψη των διδακτικών αναγκών και για τη διατήρηση του διεθνούς προσανατολισμού της σχολής (όπως, π.χ. για μετάκληση ξένων καλλιτεχνών στα εργαστήρια της Σχολής, κάτι που όπως επεσήμαναν πολλοί φοιτητές, γινόταν στο παρελθόν αλλά έχει ατονήσει ελλείψει χρημάτων κλπ).

β) Περισσότερη έμφαση σε διαθεματικά projects, σε πτυχιακό αλλά και προπτυχιακό επίπεδο. Δηλαδή, projects με εγκάρσια συνεργασία εργαστηρίων κάθε κατεύθυνσης (Ζωγραφικής, Γλυπτικής, Χαρακτικής με συμμετοχή και Πολυμέσων κλπ).

γ) Περισσότερη έμφαση στην θεωρητική υποστήριξη (γραπτώς) του εικαστικού μέρους της πτυχιακής εργασίας του φοιτητή.

δ) Μια περισσότερο σαφή εικόνα, πρόβλεψη ή και όραμα για το μέλλον της Σχολής, παρά τη δύσκολη και αβέβαιη οικονομική και κοινωνική συγκυρία.